

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

1. Cor. 13. d

1. Cor. 13. d

Ibidem d

Ioan. 17. a

Psal 30.

De charitate quantum ad eius essentiam & in 110. a.

futuram siue iudicium, non per speculum in ænigmate, sed præclarissime inspiciunt. Si enim, quia credunt resurrectionem futuram, ideo verum est eos fidem habere: ergo ea consummata post iudicium similiter & fidem habere dicentur, qui credent eam præteritam. Sed sicut tunc credent, nec tamen fidem, quæ fidelis facit, habebunt: quia non credent absque scientia, quæ non erit ænigmatica, sed per speciem: ita & modo credunt, & sperant resurrectionem: nec tamen fidem habent, quia credendo cognoscunt. Venit enim eis, quod perfectum est, & euacuatum est, quod ex parte est. Venit enim cognitio, & euacuata est fides. Venit species & desijt spes. Ita & Christus in quo fuerunt bona patri, credidit quidem & speravit resurrectionem tertia die futuram, pro qua & patrem oravit: nec tamen fidem virtutem & spem habuit, quia non ænigmaticam & specularem, sed clarissimam de ea cognitionem habuit: quia non perfectius eam cognouit præteritam quam intellexit futuram. Speravit tamen Christus, sicut in Psal. ait, In te Domine speravi: nec tamen fidem vel spem virtutem habuit, quia per speciem videbat ea, quæ credebat. De antiquis vero patribus, qui apud inferos viq; ad passionem tenebantur, non incongrue dici potest, quod fidem & spem virtutem habuerunt: quia credebant & sperabant se visuros Deum per speciem, qualiter eum tunc non videbant: quia non patuit eis cognitio Dei per speciem ante passionem Christi: qua consummata, à fide tranfierunt ad speciem.

DE CHARITATE QVA DILIGITVR DEVS ET
proximus, quæ in Christo & in nobis est.

DISTINCT. XXVII. A

Cum autem Christus fidem & spem non habuerit, dilectionem tamē habuit in quantum homo tantam, quæ maior esse non valet: quia ex chari-

charitate eximia animam posuit pro amicis & inimicis. Habuit enim in corde charitatem quam opere nobis exhibuit, vt exhibitionis forma nos ad diligendum instrueret. Hic aliquid dicendum est de charitate, & modo, & ordine diligendi Deum & proximum.

Quid sit charitas. B

Charitas est dilectio, qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum vel in Deo. Hæc habet duo mandata: vnum pertinens ad dilectionem Dei, quod est maximum in lege mandatum: & alterum pertinens ad diligendum proximum, illi simile. Primum est, Diliges Deum ex toto corde, ex tota mente, & ex tota anima: quod scriptum est in Deuter. Secundum est: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ. Finis præcepti est, dilectio: & ea est gemina, id est, Dei & proximi.

De duobus mandatis charitatis.

*Deut. 6. a
Matth. 22. a*

Si eadem charitate diligatur Deus & proximus. C

Hic quæritur, Si ea ex ipsa dilectione diligitur Deus, qua diligitur proximus: an alia sit dilectio Dei & alia proximi. Eadem sane dilectio est qua diligitur Deus & proximus, quæ Spir. S. est vt supra dictum est: quia Deus charitas est. Vnde Aug. Ioan. ait: Non potest Deum diligere quem non videt, qui fratrem quem videt, non diligit. Sed si eum, quem videt humano visu, spiritali charitate diligeret, videret Deum qui est ipsa charitas, visu interiori, quo videri potest. Qui ergo fratrem quem videt, non diligit, Deum qui est dilectio, qua caret qui fratrem non diligit, quomodo potest diligere? Ex vna enim eademque charitate Deum, proximumque diligimus: sed Deum propter Deum, nos vero & proximum propter Deum. Si vero vna eademque charitas est Dei & proximi, quare dicitur gemina? propter duo dilecta, id est, Deum & proximum. Et si enim vna sit charitas, duo tamen di-

*In lib. 8. de
Trin. c. 8.
in fine.
1. Ioan. 4. d*

*In Serm. 6.
som. 10. de
Ascensione,
in fine.*

uersa ea diliguntur, scil. Deus & homo vel angelus. Pro quo etiam duo sunt mandata: quia, cum eadē charitas utroq; commendetur, diuersa tamen diliguntur. Unde Aug. Arbitror ideo Spir. S. bis datum, semel in terra, & iterum de cælo, ut commendarentur nobis duo præcepta charitatis, scil. Dei & proximi, vna est charitas, & duo præcepta: vnus spiritus, & duo data: quia alia charitas non diligit proximum, nisi illa quæ diligit Deum. Qua ergo charitate proximum diligimus, eadem Deum diligimus. Sed quia aliud est Deus, aliud Proximus, etsi vna charitate diliguntur: ideo fortè duo præcepta dicuntur, & alterum magis, & alterum minus: vel propter duos motus qui in mente geruntur, dum Deus diligitur & proximus. Mouetur enim mens ad diligendum Deum, mouetur & ad diligendum proximum: & multo magis erga Deum, quam erga proximum.

De modo diligendi.

*In lib. de do-
ctri. Christ.
ca. 22. ad fi-
nem, in t. 3.*

Consequenter modum vtriusq; dilectionis aduertamus. Hæc regula, ut ait Aug. dilectionis diuinitus constituta est, ut Deū propter se ex toto corde, & proximum diligas sicut teipsum, i. ad quod & propter quod teipsum diligere debes. In bono enim & propter Deum teipsum diligere debes: In bono ergo diligendus est proximus, non in malo & propter Deum. Proximum verò, omnē hominem oportet intelligi: quia nemo est cum quo sit operandum malè. Qui ergo amat homines, vel quia iusti sunt, vel ut iusti sint amare debet: h. e. in Deo, vel propter Deum. Sic enim & seipsum amare debet, scil. in Deo vel propter Deum, i. quia iustus est, vel ut iustus sit. Qui enim aliter se diligit, iniuste se diligit: quia ad hoc se diligit, ut sit iniustus: ad hoc ergo, ut sit malus: non ergo iam se diligit. Qui n. diligit iniquitatē, odit animam suam. Modus ergo diligendi præcipiendus est homini, i. quomodo se diligit,

*Aug. lib. de
Trin. 8. cap.
6. in fin.*

*Psal. 10.
Aug. lib. 1. de
doct. Christ.
in princip.
cap. 26.*

ligat, ut proficiat sibi. Quin autem se diligat, & prodesse sibi velit, dubitare dementis est. Modus autem præcipitur, cum ait, sicut teipsum: ut proximum diligas ad quod teipsum. Si ergo te non propter te diligere debes, sed propter illum ubi dilectionis tuæ rectissimus finis est: non succenseat alicuius aliquis homo, si & ipsum propter Deum diligis. Huius dilectionis modum veritas insinuat dicēs. Mandatum novum do vobis, ut diligatis inuicem sicut dilexi vos, id est, ut filii sitis ut vitam habeatis.

De modo diligendi Deum.

Dilectionis autem Dei modus insinuat cum dicitur. Ex toto corde, i. ex toto intellectu: ex tota anima, i. ex tota voluntate: ex tota mente, i. memoria, ut omnes cogitationes, & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferas, a quo habes ea, quæ confers illi. Hæc dicens, nullam partem vitæ nostræ reliquit, quæ vacare debeat: sed quicquid venerit in animum illuc rapiatur quo dilectionis impetus currit. Et diligere Deum propter se, modus est diligendi Deum: & sunt isti duo modi diligendi Deum, ut quibusdam placet.

De impletione illius mandati.

Illud autem præceptum non penitus impletur ab homine in hac mortali vita, sed ex parte, non ex toto: quia ex parte diligimus, sicut ex parte cognoscimus. In futuro autem implebitur ex toto. Vnde Aug. Cum adhuc est aliquid carnalis concupiscentiæ, non omni modo ex tota anima diligitur Deus. Caro autem non dicitur concupiscere, nisi quia anima carnaliter concupiscit. Cum autem venerit, quod perfectum est, ut destruat, ex parte est. i. ut iam non ex parte sit, sed ex toto: charitas non auferetur, sed augebitur & implebitur. In qua plenitudine illud præceptum charitatis implebitur. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, &c. Tunc erit iustus sine peccato: quia nulla erit lex expugnans

Aug. lib. de doct. Christ. 1. cap. 22. post medium. Ioan. 13. &

E Aug. lib. de doct. Christ. cap. 22. ad finem.

F 1. Cor. 11. & Aug. in lib. de perfectione humana iustitia contra celestium ante medium in responsione 17. Ibid. paula inferius.

menti

menti. Tunc prorsus toto corde, tota anima, tota mente, diliges Deum: quod est summū præceptum.

Questio de præcepti ratione.

Aug. in eodem lib. de perfectione iustitia continuò to. 6.

Sed cur præcipitur homini ista perfectio, cum in hac vita eam nemo habeat? Quia non rectè curritur, si quo currendum est nesciatur. Quomodo autem sciretur, si nullis præceptis ostenderetur? Ecce habes cur illud præceptum est quod hic penitus impleri non potest. Impletur tamen ex parte, scilicet secundum perfectionem viæ. Alia est enim perfectio currentis, alia peruenientis. Facit hoc mandatum vt cursor, qui Deum ante omnia & præ omnibus diligit, nec tamen omninò perficit.

Quod alterum mandatum in altero est.

*Rom. ii. c. 6.
Galat. 5. c.*

Cum autem duo sint præcepta charitatis, pro utroque sæpe vnum ponitur, nec immerito: quia nec Deus sine proximo, nec proximus sine Deo diligi potest. Vnde Apost. Omne mandatum legis dicit instaurari, i. contineri & impleri in hoc verbo. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et Christus dilectionem proximi specialius commemorat dicens. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos: vbi illud maius mādatum dilectionis Dei videtur prætermisum: sed bene intelligētibus, vtrumque inuenitur in singulis: quia qui diligit Deum, nō potest eum contemnere, quē Deus præcipit diligi: & qui diligit proximum, quid in eo diligit nisi Deum? ipsa est dilectio ab omni mundana dilectione discreta: quam distinguens Dominus ait: Sicut dilexi vos, Quid enim nisi Deum dilexit in nobis, non quem habebamus, sed vt haberemus? sicut medicus ægrotos, & quid in eis diligit nisi salutem, quam cupit reuocare, nō morbum quem venit expellere? Sic & nos inuicem diligamus, vt quantum possumus inuicem ad habendum in nobis Deum ex dilectione attrahamus.

Quæ charitate diligenda sint.

I
Sed

Sed quæ hac dilectione diligenda sint, iam inquiramus. Non enim omnia, ut ait August. quibus utendum diligenda sunt: sed ea sola, quæ vel nobiscum societate quadam referuntur in Deum, sicut est homo vel angelus: vel ad nos relata, beneficio Dei per nos indigent, ut corpus quod ita præcipiendum est diligi, ut ei ornatè prudenterque consularur.

In lib. 1. de doct. Christ. cap. 23. in princ. Ibid. in prin. cap. 25.

SI ILLO PRÆCEPTO IVBEMVR DILIGERE totum proximum & nos totos.

DISTINCT. XXVIII. A

Hic potest queri: utrum in illo mandato dilectionis proximi, totum proximum, id est, animam & corpus, nosque ipsos totos diligere præcipiamur. Ad quod dicimus, omne genus diligendarum rerum in illis duobus mandatis contineri. Quatuor enim diligenda sunt, ut ait Aug. Vnum quod supra nos est, scil. Deus: alterum, quod nos sumus: tertium, quod iuxta nos est, scil. proximus: quartum, quod infra nos est, scilicet corpus. De secundo & quarto nulla præcepta danda erant, scil. ut diligeremus nos vel corpus nostrum: præcipitur autem Deus diligi & proximus. Ut autem quisque se diligat, præcepto non est opus. Quantumlibet enim homo excidat à veritate, remanet illi dilectio sui, & dilectio corporis sui quia nemo unquam carnem suam odio habuit. Nam viri iusti, qui corpus suum cruciant, non corpus, sed corruptiones eius & pondus oderunt. Hic videtur Aug. tradere, quod ex præcepto non teneamur diligere nosmetipsos, vel corpus nostrum: quod si est, non omnè genus diligendarum rerum illis duobus præceptis continetur: quia cum & nos ipsos & corpus nostrum diligere debeamus, ad quid necessarium est præceptum, cum scriptum sit. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam: Sed speciale de hoc præceptum non erat dandū, nec speciali præcepto

De charitate quantum ad diligibilibium numerum & distinctionem.

Ephes 5 f Ibid. cap. 24. in princ.

Psal. 10.